

Věc C-243/20

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

5. června 2020

Předkládající soud:

Polymeles Protodikeio Athinon (Řecko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

5. května 2020

Žalobci:

DP

SG

Žalovaná:

Trapeza Peiraios AE

Předmět původního řízení

Žaloba znějící na prohlášení zneužívající povahy ujednání obsažených v bankovní smlouvě se spotřebiteli

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Článek 267 SFEU, výklad směrnice 93/13/EHS

Předběžné otázky

- 1) Musí být článek 8 směrnice 93/13/EHS, který členskými státy umožňuje přijmout přísnější ustanovení, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele, vykládán v tom smyslu, že členský stát nemusí provést do svého vnitrostátního práva čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13/EHS a může tak

- umožnit soudní přezkum ujednání, která odrážejí závazné [kogentní] nebo dispozitivní právní a správní předpisy?
- 2) Lze mít za to, že čl. 1 odst. 2 první a druhý pododstavec [české znění článku 1 směrnice 93/13/EHS pododstavec neobsahuje] směrnice 93/13/EHS, ačkoli nebyl výslovně proveden do řeckého práva, byl přijat nepřímou, v souladu s obsahem čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 uvedené směrnice, jelikož ten byl proveden v ustanovení čl. [2] odst. [6] zákona č. 225[1]/1994?
  - 3) Spadá pod pojem zneužívající ujednání a do rozsahu jejich působnosti, jak jsou definována v ustanoveních čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13/EHS, výjimka uvedená v čl. 1 odst. 2 prvního a druhého pododstavce této směrnice [české znění článku 1 směrnice 93/13 pododstavec neobsahuje]?
  - 4) Může být ujednání úvěrové smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a úvěrovou institucí, které odráží obsah dispozitivního pravidla členského státu, podřízeno přezkumu zneužívající povahy všeobecných obchodních podmínek v souladu s ustanoveními směrnice 93/13/EHS, pokud toto ujednání nebylo předmětem samostatného vyjednávání?

Relevantní ustanovení unijního práva

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, oprava Úř. věst 2016, L 303, s. 26), zejména čl. 1 odst. 2 a článek 8

Relevantní ustanovení vnitrostátního práva

Článek 291 občanského zákoníku: „Jedná-li se o peněžitý dluh v cizí měně, který musí být zaplacen v Řecku, má dlužník, nebylo-li dohodnuto jinak, právo zaplatit v národní měně, a to na základě směnného kurzu cizí měny platného v době a místě platby“.

Zákon č. 2251/1994 o ochraně spotřebitele (FEK A '191 ve znění pozdějších předpisů), zejména čl. 2 odst. 6.

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Dne 3. září 2004 byla uzavřena smlouva o hypotečním úvěru na splátky, a to mezi žalobci, jakožto úvěrovanými, a žalovanou, jakožto úvěrující, kterou žalovaná poskytla žalobcům hypoteční úvěr ve výši 100 000,00 eur s celkovou dobou trvání 30 let. Úvěrová smlouva stanovila variabilní úrokovou sazbu a bylo dohodnuto, že tato sazba bude vypočtena podle mezibankovní sazby EURIBOR na základě metody 360 dní v roce.

- 2 Začátkem roku 2007 žalovaná prostřednictvím svých zaměstnanců žalobcům navrhla změnu úvěrové smlouvy a převod měny úvěru z eur na švýcarské franky (CHF), přičemž je informovala, že sazba LIBOR byla ve srovnání s EURIBOR výrazně nižší, s následným snížením měsíčních nákladů na splácení úvěru.
- 3 Dne 26. března 2007 byl tedy mezi stranami uzavřen dodatek měnicí původní úvěrovou smlouvu, kterým byla měna úvěru převedena z eur na švýcarské franky. Tímto dodatkem bylo dohodnuto, že zbývající část úvěru, která dne 26. března 2007 dosahovala výše 95 726,36 eur, bude dne 17. dubna 2007 převedena na švýcarské franky. Kromě toho bylo dohodnuto, že úroková sazba úvěru na první tři roky bude stanovena pevnou sazbou ve výši 3,65 % ročně, zatímco po třech letech se měla změnit na variabilní, vypočtenou podle mezibankovní sazby LIBOR pro švýcarský frank na základě metody 360 dní v roce.
- 4 Dne 25. června 2007 byl sjednán nový dodatek k této úvěrové smlouvě, kterým bylo dohodnuto, že nesplacená část úvěru, která dne 16. června 2007 dosahovala výše 95 362,84 eur, bude dne 17. července 2007 převedena na švýcarské franky, a to v souladu s podmínkami a dohodami podrobně popsány ve výše uvedeném dodatku. Podle tohoto nového dodatku byla úroková sazba úvěru na první tři roky stanovena pevnou sazbou 3,9 % ročně, zatímco po třech letech se měla změnit na variabilní, vypočtenou podle mezibankovní sazby LIBOR pro švýcarský frank na základě 360 dní v roce.
- 5 Ustanovení 4.5 výše uvedeného dodatku zní následovně:

„Splacení úvěru ze strany úvěřovaného se uskuteční buď ve švýcarských francích nebo v eurech v ekvivalentní hodnotě (protiplnění) směnného kurzu švýcarských franků, vypočteného k datu platby splátky podle dotčeného směnného kurzu, jak vyplývá z mezibankovního trhu měn. Tato cena bude vyšší než aktuální cena, za kterou banka prodává švýcarský frank a která je uvedena v denním bulletinu směnných kurzů banky“.
- 6 Ustanovení 8.1 odst. 3 tohoto dodatku mimo jiné stanoví, že „[v] případě ukončení úvěrové smlouvy má banka, kromě účinků uvedených v této dohodě, také právo (nikoli však povinnost) převést zbývající část dluhu, která se ještě nestala splatnou, na eura na základě aktuální prodejní ceny švýcarského franku, jak je uvedena v jejím denním bulletinu směnných kurzů, a to ke dni převodu celého dluhu na eura, a uplatnit na něj úroky z prodlení vypočtené podle aktuální úrokové sazby uplatňované bankou na hypoteční úvěry plus marže a daň podle zákona č. 128/1975, zvýšené o 2,5 procentního bodu. V případě, že jsou v platnosti vyšší úroky z prodlení, použijí se tyto úroky“.
- 7 Do roku 2015 byly měsíční splátky úvěru pravidelně spláceny a žalobci uvedli, že byli přesvědčeni, že jistina spláceného úvěru se splácením měsíčních splátek postupně snižovala.
- 8 Žalobci tvrdí, že zatímco celkově zaplatili splácením dluhu částku ve výši 98 298,62 eur, tak kvůli uplatnění výše uvedených ustanovení a povinnosti splatit

úvěr na základě směnného kurzu platného v době úhrady splátek je žalovaná informována, že ke dni 17. dubna 2018 činil jejich dluh pouze ve vztahu k jistině spláceného úvěru 87 858,78 eur.

- 9 S ohledem na výše uvedené skutečnosti podali žalobci dne 17. září 2018 žalobu k Polymeles Protodikeio Athinon (soud prvního stupně v Aténách, Řecko), která zněla, mimo jiné, na prohlášení neplatnosti uvedených dodatků úvěrové smlouvy, neboť jsou zneužívající ve smyslu čl. 2 odst. 6 a 7 zákona č. 2251/1994 a článku 281 občanského zákoníku, který zakazuje zneužití práva.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 10 Žalobci tvrdí, že nikdy nebyli informováni o kurzovém riziku, a to ani v rámci předmluvních informací, ani v rámci smluvních informací ze strany žalované, přičemž neměli znalosti nezbytné k tomu, aby tomuto riziku porozuměli. Tvrdí, že se rozhodli získat tento úvěr ve švýcarských francích na návrh zaměstnance žalované, který jej představil jako výhodnější nabídku vzhledem ke snížené úrokové sazbě, aniž by je kdy varoval před nebezpečím kolísání směnného kurzu, které tato dohoda skrývala, i když věděl, že žalobci neměli příjmy ve švýcarských francích. V důsledku změn směnných kurzů švýcarského franku vůči euru přišla významná část měsíčních plateb vniveč; pokud by naopak žalobci byli ze strany zaměstnanců žalované informováni o dopadech kurzového rizika a jeho důsledcích, tak by předmětnou smlouvu neuzavřeli.
- 11 Žalobci tvrdí, že sporná ustanovení (4.5 a 8.1 odst. 3) úvěrové smlouvy, která stanoví splnění jejich závazků vůči bance buď ve stanovené měně nebo v eurech na základě aktuální prodejní ceny měny stanovené v okamžiku úhrady jednotlivých splátek, jsou zneužívající, a tudíž *ipso jure* neplatná v souladu s článkem 2 zákona č. 2251/1994. Na jedné straně není jasný a pochopitelný hospodářský důvod, pro který bylo výše uvedené ustanovení vloženo, ani hospodářské důsledky, které z toho vyplývají, pokud jde o celkovou konečnou částku, která má být splacena, takže uvedené ustanovení porušuje zásadu transparentnosti. Na druhé straně je ustanovení nejasné pokud jde o kritéria kolísání splátek a jistiny, která má být splacena, což bance umožňuje je kdykoli jednostranně stanovit, aniž by byla předem známa konkrétní a přiměřená kritéria, která definují příslušný směnný kurz.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 12 Žalobci se mimo jiné domáhají neplatnosti z důvodu zneužívající povahy dodatků, zejména kvůli zneužívající povaze ustanovení 4.5 a 8 odst. 1 třetího pododstavce. Tato ustanovení v zásadě přebírají pravidlo (dispozitivní) uvedené v článku 291 občanského zákoníku. V projednávané věci se tedy jedná o určení toho, zda je možné, aby předkládající soud ověřil zneužívající povahu těchto ustanovení. Použitelný právní rámec pro toto posouzení především zahrnuje jednak ustanovení směrnice 93/13 a jednak ustanovení zákona č. 2251/1994, který tuto směrnici

provedl do řeckého práva. Je třeba uvést, že při transpozici směrnice do řeckého práva nebylo výslovně provedeno ustanovení uvedené v čl. 1 odst. 2, které z přezkumu zneužívající povahy vylučuje ujednání, která odrážejí závazné [kogentní] (nebo dokonce dispozitivní) právní a správní předpisy.

- 13 Důvodem divergencí v řecké judikatuře je otázka, zda výše uvedenou výjimku stanovenou v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13, ačkoli nebyla výslovně zahrnuta do řeckého práva, lze z hlediska výkladu považovat za provedenou, a to s tím důsledkem, že nelze přezkoumat zneužívající povahu ujednání v úvěrové smlouvě, které přebírá legislativní ustanovení, v projednávané věci ustanovení uvedené v článku 291 občanského zákoníku.
- 14 Plénium Areios Pagos (kasační soud, Řecko) většinou svých členů rozsudkem č. 4/2019 rozhodlo, že ačkoli tato výjimka nebyla do vnitrostátního práva provedena konkrétním a výslovným zákonným ustanovením, tak tato výjimka musí být přesto považována za existující v právním rámci na základě výkladu, který je v souladu s unijním právem. Článek 2 odst. 6 zákona č. 2251/94 totiž stanoví následující: „Všeobecné obchodní podmínky, které vedou k významné nerovnováze v právech a povinnostech smluvních stran na úkor spotřebitele, jsou zakázány a jsou neplatné. Zneužívající povaha všeobecné podmínky obsažené ve smlouvě se posuzuje s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, její účel, všechny konkrétní okolnosti v době jejího uzavření a všechna ostatní ujednání samotné smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází“. V souladu se zákonem č. 2251/1994 je pro to, aby byly všeobecné obchodní podmínky (VOP) zneužívající, třeba, aby zakládaly „významnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran na úkor spotřebitele“. Pokud však předmětné podmínky přebírají legislativní ustanovení vnitrostátního práva kogentní nebo dispozitivní povahy, tak z povahy věci nemůže dojít k nerovnováze mezi smluvními stranami, ani ke zneužívající povaze smluvní podmínky. V důsledku toho je taková podmínka z povahy věci vyloučena z působnosti zákona č. 2251/1994. Z toho vyplývá, že v tomto případě existuje dluh vyjádřený v cizí měně, avšak dlužníkovi je přiznáno právo zaplatit alternativně jiné plnění, než je původně splatné plnění, a zejména v národní měně, na základě směnného kurzu cizí měny platného v době a místě platby. Taková podmínka v úvěrové smlouvě mezi bankou a úvěrovaným tedy přebírá obsah ustanovení uvedeného v článku 291 občanského zákoníku a v důsledku toho neexistuje nerovnováha mezi smluvními stranami, ani zneužívající povaha příslušné podmínky.
- 15 Předkládající soud však většinou přijímá menšinové stanovisko uvedené ve výše uvedeném rozsudku pléna Areios Pagos (kasační soud, Řecko). Podle tohoto stanoviska nelze mít ani z hlediska výkladu za to, že výjimka uvedená v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13, která nebyla výslovně provedena do vnitrostátního práva zákonem č. 2251/1994, spadá do ustanovení uvedeného v čl. 2 odst. 6 uvedeného zákona. Pokud by ji vnitrostátní zákonodárce chtěl transponovat, učinil by to konkrétně a výslovně, a v každém případě musí být výjimky z pravidla (že všechny VOP musí být přezkoumávány z hlediska jejich zneužívající povahy)

vykládány restriktivně a přísně, tak aby toto pravidlo nebylo porušeno. To je odůvodněno skutečností, že směrnice 93/13 provedla částečnou a minimální harmonizaci vnitrostátních právních předpisů v oblasti zneužívajících ujednání, jak vyplývá z bodu 12 odůvodnění, přičemž členským státům povoluje, ve smyslu článku 8, přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele. Toho je dosaženo netransponováním ustanovení směrnice, která omezují rozsah ochrany spotřebitele, jako v případě ustanovení uvedeného v čl. 1 odst. 2, které nebylo provedeno do vnitrostátního práva, navzdory následným změnám zákona č. 2251/1994. Vzhledem k tomu, že došlo k záměrnému opomenutí transponovat do vnitrostátního práva výjimku uvedenou v čl. 1 odst. 2 směrnice, totiž tato směrnice nevyvolává, ve vztahu k netransponovanému ustanovení, přímé horizontální účinky mezi jednotlivci, ani není možný výklad vnitrostátního práva v souladu s duchem a cíli směrnice, jelikož by to vedlo ke snížení větší ochrany spotřebitele, kterou zákonodárce sledoval zákonem č. 2251/1994 (netransponováním výjimky uvedené v čl. 1 odst. 2 směrnice) a představovalo by to nepřijatelný výklad vnitrostátního práva *contra legem*.

- 16 Předkládající soud má za to, že v projednávané věci existují pochybnosti o výkladu ustanovení směrnice 93/13, a zejména ohledně otázky uplatnění či neuplatnění ustanovení uvedeného v čl. 1 odst. 2 této směrnice v případě, že toto ustanovení nebylo výslovně provedeno do vnitrostátního práva, v konkrétním případě do řeckého práva. Předkládající soud má tudíž za to, že je třeba věc předložit Soudnímu dvoru, jelikož toto posouzení představuje předběžnou otázku pro účely zjištění neplatnosti ustanovení 4.5 a 8.1 odst. 3 předmětné úvěrové smlouvy z důvodu zneužívající povahy. V případě, že by bylo stanoveno, že tato výjimka nebyla zahrnuta do řeckého práva, by totiž předkládající soud mohl prohlásit výše uvedené podmínky za neplatné z důvodu jejich zneužívající povahy, což je možnost, která by neexistovala v případě, že by tato výjimka mohla být z hlediska výkladu považována za skutečně začleněnou do řeckého práva.
- 17 Je třeba uvést, že předkládající soud se většinou domnívá, že uvedené ustanovení čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13, jelikož nebylo výslovně zahrnuto do řeckého práva, se nepoužije, takže řecké soudy mohou provést přezkum zneužívající povahy ujednání, která odrážejí závazné [kogentní] (a dispozitivní) právní a správní předpisy. Jak však bylo uvedeno, bylo konstatováno, že tato výjimka musí být považována za inherentní ustanovení uvedenému v čl. 2 odst. 6 zákona č. 2251/1994 na základě výkladu, který je v souladu s unijním právem. Je třeba uvést, že toto ustanovení představuje úplné provedení čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13. Z toho podle tohoto názoru vyplývá, že vyloučení ujednání, která odrážejí závazné [kogentní] (a dispozitivní) právní a správní předpisy, z přezkumu zneužívající povahy, lze považovat za inherentní právní úpravě stanovené v čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 této směrnice. Tento výkladový přístup je jednou z předběžných otázek předložených Soudnímu dvoru.
- 18 Jeden člen senátu předkládajícího soudu má za to, že o dané právní otázce již rozhodlo plénum Areios Pagos (kasační soud, Řecko) a že tato věc musí být

projednána předkládajícím soudem a rozhodnuta jak ze skutkového, tak právního hlediska, a to aniž by bylo třeba předložit Soudnímu dvoru jakoukoli předběžnou otázku.

PRACOVNÍ DOKUMENT